

სარჩოს გადახდა მატერიალური საჭიროების მქონე მეუღლისათვის

ასოც. პროფ. დოქ. გიორგი რუსიაშვილი
ნინო ქავჭავაძე

I. სარჩოს მოთხოვნის უფლება სკ-ის 1182 2 ა) მუხლი მიხედვით

სკ-ის 1182 1 მუხლში გამყარებულია მეუღლეთა მატერიალური ურთიერთდახმარების ვალდებულება. ნებაყოფლობით დახმარებაზე უარის თქმის შემთხვევაში დახმარების საკითხს წყვეტს სასამართლო. სკ-ის 1182 2 ა) მუხლის მიხედვით, როგორც ქორწინების, ისე განქორწინების შემდეგ (სკ-ის 1183-ე მუხლი) შემოსავლის მქონე მეუღლე ვალდებულია არჩინოს მეორე მეუღლე, რომელიც ამ მატერიალურ დახმარებას საჭიროებს. მართალია, დანაწესი საუბრობს შრომისუუნარობაზე, თუმცა ეს ცნება ფართოდ უნდა განიმარტოს და მოიცვას არა მხოლოდ უნარის არარსებობით, არამედ ასევე სხვა გარეშე ფაქტორებით გამოწვეული უმუშევრობის შემთხვევებიც. სარჩოს მოთხოვნის უფლება სკ-ის 1182 2 ა) მუხლის მიხედვით უკან იხევს ამავე ნაწილის მეორე ქვეპუნქტის მიხედვით სარჩოს მოთხოვნის წინაშე. ამიტომაც, თუ მეუღლეს ენიჭება სარჩოს მოთხოვნის უფლება სკ-ის 1182 2 ბ) მუხლით, სკ-ის 1182 2 ა) მუხლის შესაბამისად სარჩოს მოთხოვნა გამოიცილებულია. თუმცა ეს ორივე მოთხოვნა კომბინირებადია იმ შემთხვევაში, როდესაც ცოლს მხოლოდ იმგვარი სამუშაოს პოვნა შეუძლია, რომელიც მის მატერიალურ მოთხოვნილებებს მხოლოდ ნაწილობრივ ფარავს.

1. წინაპირობები

სკ-ის 1182 2 ა) მუხლის მიხედვით, სარჩოს გადახდის წინაპირობაა ერთ-ერთი მეუღლის შრომისუუნარობა, რაც, როგორც ზემოთ აღინიშნა, უნდა განიმარტოს ფართოდ, კერძოდ კი, იმგვარად, რომ მოიცვას ასევე ზოგადად სამუ-

შაოს ვერპოვნით გამოწვეული დაუსაქმებლობა, რადგან დანაწესის მიზანია არა მხოლოდ უნარშეზღუდული მეუღლის დახმარება, არამედ ზოგადად მეუღლეთა ურთიერთრჩენის ვალდებულების დანესება მაშინ, როდესაც ერთ მეუღლეს აქვს შემოსავალი, ხოლო მეორე მეუღლე, გარემოებებიდან გამომდინარე, ვერ ახერხებს თავის რჩენას. ამგვარად, მოცემული ნორმის გამოყენების პირველი წინაპირობაა ის გარემოება, რომ სარჩენი მეუღლე ვერ პოულობდეს სამსახურს და არ შეეძლოს საკუთარი შემოსავლით თავის რჩენა. ლოგიკურად და დანაწესის მიზნიდან გამომდინარე, ეს გულისხმობს იმას, რომ მას ამგვარი სამუშაო ჰქონდა ქორწინებამდე ან სამუშაოს შოვნა მისთვის ზოგადად შეუძლებელია უნარშეზღუდულობის გამო. ამასთან, მეორე ხარისხის შუამდობა კი არ შეიძლება იქნეს მიჩნეული აპრიორი მატერიალური დახმარების საჭიროების დამადასტურებელ საკმარის მტკიცებულებად.¹

2. სამუშაოს ვერპოვნა

როგორც აღინიშნა, მოცემული დანაწესით მოცულია ასევე შემთხვევა, როდესაც მეუღლე ვერ პოულობს სამუშაოს. სამუშაოს „ვერპოვნა“ არ გულისხმობს მხოლოდ იმას, რომ მეუღლე (თუ ყოფილი მეუღლე) პასიურად ელოდება შესაბამისი შესაძლებლობის გამოჩენას, არამედ აქტიურად ეძებს მას. მან უნდა იღონოს ყველაფერი, რასაც გააკეთებდა პირი, რომელსაც არ აქვს სარჩოს მოთხოვნის უფლება, რათა გამოვიდეს დუხჭირი მდგომარეობიდან. არასაკმარისია მხოლოდ შესაბამისი ვაკანსიების გადათვალიერება ან დასაქმებასთან დაკავშირებით განცხადების გაზეთში დაბეჭდვა. მან უნდა ია-

¹ შდრ. სუსგ № ას-1076-1328-05, 2006 წლის 9 მარტი.

ქტიუროს, რაც მოიცავს დროებით არაანაზღაურებად (სტაჟიორის) შტატზე თანხმობასაც. თუ მისი მხრიდან სახეზე არ არის ამგვარი ანგარიშგასანევი აქტივობა, სარჩოს მოთხოვნის უფლება გამორიცხულია. ეს სახეზეა მაშინ, როდესაც ის საერთოდ პასიური რჩება ან შეგნებულად მოქმედებს პოტენციური დამსაქმებლისათვის ცუდი შთაბეჭდილების შესაქმნელად (არასრული დოკუმენტაცია, გასაუბრებაზე არგამოცხადება, არაგონივრული ხელფასის მოთხოვნა), რათა ამით თავიდან აირიდოს დასაქმება. მტკიცების ტვირთს ამ შემთხვევაში ატარებს სარჩოს მომთხოვნის,² რაც მოიცავს ასევე დროებითი და მინისამსახურების პოვნის შეუძლებლობის მტკიცებასაც.³ ამგვარად, სარჩოს მომთხოვნმა უნდა დააკონკრეტოს და დაამტკიცოს, თუ რა ზომები მიიღო იმისათვის, რათა ეშოვნა სამუშაო. განსხვავებული წესი მოქმედებს იმ შემთხვევაში, თუ ზოგადად შრომითი ბაზრის ზედაპირული ანალიზიდანაც ნათელია, რომ მეუღლე მისი კვალიფიკაციით შესაბამის სამუშაოს ვერ იშოვნოდა.⁴ თუმცა, პირიქით, ზეკვალიფიციურობის არგუმენტი, რის გამოც მეუღლე უკუაგდებას გარკვეული ტიპის სამუშაოს შემოთავაზებას, არ გაითვალისწინება. თუ მეუღლე ვერ შოულობს სრულგანაკვეთიან სამუშაოს, მან არ უნდა ითაკილოს ნაწილობრივზე დათანხმება.⁵

რჩენის ვალდებულება არსებობს სამუშაოს ძიების მთლიანი პერიოდის განმავლობაში. ის არ არის კონკრეტული დროის მონაკვეთით შემოსაზღვრული. თუ მეუღლე პოულობს ისეთ სამუშაოს, რომლითაც სრულად არ ძალუძს თავის რჩენა, სკ-ის 1182 2 ა) მუხლით გათვალისწინებული მოთხოვნა გარდაიქმნება არასრული, დამატებითი სარჩოს მიცემის მოთხოვნად შემოსავლის იმ ზღვრამდე შესავსებად, რაც საკმარისია საარსებოდ.

II. მატერიალური დახმარების საჭიროება

პირადი პასუხისმგებლობის პრინციპიდან გამომდინარე მეუღლემ, ქორწინებაში თუ მის შემდეგ, პირველ რიგში, თავის რჩენისათვის საკუთარი შემოსავალი და ქონება უნდა გამოიყენოს და მხოლოდ ამის შეუძლებლობის შემთხვევაში მიმართოს მეორე მეუღლეს დასახმარებლად. ამიტომაც არ არსებობს სარჩოს გადახდის მოთხოვნა სკ-ის 1182 2 ა) და ბ) მუხლების მიხედვით, მანამ, სანამ ზემოთ ხსენებული შემოსავალი და ქონება საკმარისია თავის რჩენისათვის.

1. შემოსავალი

შემოსავლის ქვეშ იგულისხმება ყველა ის შემოსავალი, რომელიც მოაქვს მეუღლის შრომით თუ სამენარმეო საქმიანობას. მათ შორის ხელფასი, პრემიები ან სხვაგვარი გრატიფიკაცია.⁶ ეს, მართალია, ნორმის სიტყვასიტყვითი გაგებიდან პირდაპირ არ გამომდინარეობს, თუმცა შეესაბამება მის მიზანს.⁷

შემოსავალს განეკუთვნება ასევე მოგება ქონებიდან (პროცენტები, ქირა, დივიდენდები), მაშინაც კი, როდესაც მეუღლეს ეს ქონება მხოლოდ განქორწინების შედეგად ქონების გაყოფით ერგო.⁸

მესამე პირების მხრიდან ნებაყოფლობითი შემონირობებები ასევე განეკუთვნება შემოსავალს ზემოთ მოყვანილი გაგებით. ამის ქვეშ მოიაზრება არა მხოლოდ ფულადი საჩუქარი, არამედ ყოველგვარი მატერიალური ღირებულების მქონე შეღავათი, მაგალითად, საცხოვრისი, რომელსაც სთავაზობს პირი, რომელთანაც გადავიდა გაშორებული მეუღლე საცხოვრებლად.⁹ შემოსავალსვე განეკუთვნება სტიპენდიები, მაშინაც კი, როდესაც არ არსებობს მათი გადახდის იძულების წესით განხორციელებადი მოთხოვნა.

სოციალური დახმარებები და სხვა შესრულებები სახელმწიფოს მხრიდან, ზოგადად, ასე-

² BGH NJW 1987, 899.

³ BGH FamRZ 2012, 517.

⁴ BGH FamRZ 2011, 1851.

⁵ OLG Köln FamRZ 2005, 458; BGH FamRZ 2012, 517.

⁶ OLG Brandenburg FamRZ 2012, 8.

⁷ BT-Drs. 7/4361, 32.

⁸ BGH FamRZ 86, 441.

⁹ BGH NJW 1983, 683

ვე განეკუთვნება შემოსავალს.¹⁰ სახელმწიფო დახმარების ქვეშ მოაზრება, მაგალითად, ბინის მიცემა სახელმწიფოს მხრიდან, ბინის ქირის გადახდა და ა. შ.¹¹

2. ფიქტიური შემოსავალი

სარჩენ პირს მხოლოდ მაშინ შეეძლება ფიქტიური შემოსავალი და გამოიქვეითება სარჩოს მიღების მოთხოვნიდან, თუ ის ხელიდან უშვებს მისი მიღების შესაძლებლობას და მას ეს მოეთხოვებოდა (იხ. ზემოთ).¹²

3. ქონება

სარჩენმა პირმა სარჩოს მოთხოვნამდე საკუთარი მატერიალური მოთხოვნილებების დასაფარად უნდა გამოიყენოს თავისი ქონება. ქონების ქვეშ მოიაზრება ნებისმიერი ღირებულების მქონე საგანი, რომლის მესაკუთრეც ის არის და რომელიც მის განკარგულებაშია. წვრილმანი ნივთების (ტანსაცმელი, ბიჟუტერია და ა. შ.) რეალიზაცია საჭირო არ არის. ამ გაგებით ქონებაში არ მოიაზრება „შავი დღისთვის“ გადანახული ფული ან სხვა ნივთები. ქონების შემადგენლობა უმნიშვნელოა; შეიძლება საქმე ეხებოდეს ერთ ან რამდენიმე ნივთს ან ნივთთა ერთობას, ფულს ან სხვა, ღირებულების მქონე ნივთებს. უმნიშვნელოა ასევე ქონების მოპოვების წყარო (მემკვიდრეობა, საჩუქრები და ა. შ.).

ქონების რეალიზაცია არ უნდა იყოს ეკონომიკურად წამგებიანი. მაგალითად, სარჩენ პირს არ შეიძლება მოეთხოვოს ფინანსური კრიზისისას, რომელიც მნიშვნელოვანად ამცირებს აქციების ღირებულებას, მათი გასხვისება, თუ სავარაუდოა, რომ უახლოეს მომავალში მათი ღირებულება გაიზრდება. ასევე გამორიცხულია კოლექციის დანაწევრებისა და ცალ-ცალკე ნივთებად გაყიდვის მოთხოვნა, თუ კოლექცია ერთიანობაში გაცილებით მეტი ღირებულები-საა, მაგრამ მისი კლიენტი ჯერჯერობით არ ჩანს. ეკონომიკურად მომგებიანი სვლა ყოვე-

ლთვის სარგებლობს უპირატესობით, მაშინაც კი, როდესაც მისი განხორციელება მეტ დროს მოითხოვს.¹³

რეალიზაცია არ უნდა იყოს უსამართლო, რაც იზომება ორმხრივი ეკონომიკური ინტერესების გათვალისწინებით. სარჩენს რეალიზაცია არ მოეთხოვება, თუ მეორე მეუღლეს მისი რჩენის ხარჯების დაფარვა მარტივად შეუძლია საკუთარი შემოსავლებიდან.¹⁴ იმ საკითხის დასადგენად, თუ რამდენად შეიძლება სარჩოს მოთხოვნის მოეთხოვოს ქონების რეალიზაცია, მნიშვნელობას იძენს ასევე ქონების წარმომავლობა. მაგალითად, ოჯახური რელიკვიები არ უნდა გასხვისდეს, თუ სახეზეა სხვა ქონებრივი ღირებულების მქონე საგნები ან მეორე მეუღლეს მარტივად შეუძლია რჩენის ხარჯების დაფარვა.

ამგვარად, მეორე მეუღლის წინააღმდეგ მიმართული სარჩოს გადახდის მოთხოვნა მცირდება ან საერთოდ გამორიცხულია, თუ სარჩენს საკუთარი ქონებიდან და შემოსავლებიდან შეუძლია თავის რჩენა, რის ქვეშაც, როგორც ზემოთ აღინიშნა, მოიაზრება მათი რეალიზაცია.

III. სარჩოს მოთხოვნის უფლება სკ-ის 1182 2 ბ) მუხლის მიხედვით

მოცემული დანაწესი თანაბრად გამოიყენება როგორც ქორწინების პერიოდში, ასევე განქორწინების შემდეგ სარჩოს მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძვლად, თუმცა ის სწორედ ამ უკანასკნელ შემთხვევაში იძენს პრაქტიკულ მნიშვნელობას. მის შესაბამისად, ცოლს ორსულობის პერიოდში და ბავშვის დაბადებიდან სამი წლის განმავლობაში აქვს სასამართლო წესით სარჩოს მოთხოვნის უფლება.

ორსული ცოლისა და სამ წლამდე ასაკის ბავშვის დედისათვის სარჩოს გადახდის მოთხოვნა რანგით ჩამორჩება და უკან იხევს არასრულწლოვანი შვილისათვის სარჩოს გადახდის ვალდებულების წინაშე, თუმცა წინ უსწრებს ყვე-

¹⁰ BGHZ 1983, 278; OLG Stuttgart FamRZ 1996, 415; OLG Hamburg FamRZ 1992, 1308.

¹¹ BGH FamRZ 1980, 771; BGH 1982, 587.

¹² BGH FamRZ 1993, 1304; BGH FamRZ 1988, 927.

¹³ BGH NJW 1992, 1046; BGH NJW 1998, 754.

¹⁴ OLG Hamburg FamRZ 1996, 292; OLG Hamm FamRZ 2012, 1950.

ლა სხვა საოჯახოსამართლებრივ რჩენის მოთხოვნას.

გაუმართლებელია, მეუღლეს დაეკისროს სკ-ის 1182 ბ) მუხლით სარჩოს გადახდა ცოლის სასარგებლოდ, თუ ეს, ყოველთვიურ ხელფასთან ამ ვალდებულების თანაფარდობის მხედველობაში მიღებით, გაართულებს არასრულწლოვანი შვილების საალიმენტო ვალდებულების შესრულებას. მაგალითად, თუ ცოლი მეუღლისგან ითხოვს ორი არასრულწლოვანი შვილის აღსაზრდელად მათ სრულწლოვანებამდე ყოველთვიური ალიმენტისა და უმცროსი შვილის დაბადებიდან სამი წლის განმავლობაში სარჩოს გადახდას. მართალია, ის წარმოადგენს სკ-ის 1182 2 ბ) მუხლით განსაზღვრული მოთხოვნის უფლებამოსილ პირს, თუმცა, თუ ცოლის რჩენის ვალდებულება გაართულებდა შვილებისთვის ალიმენტის გადახდას, რომელიც ისედაც მოპასუხის თვიური ხელფასის ნახევარს შეადგენდა,¹⁵ ეს მოთხოვნა მას შეიძლება შემცირებული ოდენობით ან საერთოდ არ დაუკმაყოფილდეს.

1. წინაპირობები

მოთხოვნის გამოყენების წინაპირობებია ცოლის ორსულობა ან მეუღლეთა საერთო შვილის, მათ შორის ნაშვილების, არსებობა, რომელზეც ზრუნავს დედა. არასაკმარისია, წინა ქორწინებიდან თუ ურთიერთობიდან შვილის არსებობა. ამის საპირისპიროდ, უმნიშვნელოა, თუ როდის დაიბადა საერთო შვილი, ქორწინებამდე თუ ქორწინების შემდეგ. ამიტომაც ეს დანაწესი მაშინაც კი გამოიყენება, როდესაც შვილი დაიბადა ქორწინებამდე ან საერთოდ განქორწინების შემდეგ. თუმცა ეს ნორმა არ მოქმედებს იმ შემთხვევაში, როდესაც ბავშვის ჩასახვა მხოლოდ განქორწინების შემდეგ მოხდა.¹⁶ მოცემული დანაწესი გამოიყენება გამოცხადებული უნდა იყოს, თუ შვილი მხოლოდ იმი-

ტომ ითვლება საერთო შვილად, რომ ქმარმა არ განაცხადა მამობის შეცილება.¹⁷

2. სარჩოს გადახდის მოთხოვნის გაგრძელება

სკ-ის 1182 2 ბ) მუხლის ანალოგიითა და ნდობისა და კეთილსინდისიერების პრინციპის საფუძველზე რჩენის ვალდებულება უნდა გაგრძელდეს, თუ ის ბავშვზე ზრუნვის ხასიათიდან და ქორწინების ხანგრძლივობიდან გამომდინარე სამართლიანობას შეესატყვისება. გერმანიაში ეს შემადგენლობა თავად კანონშია მონესრიგებული – გსკ-ის 1570 II პარაგრაფი და მას საფუძველად უდევს გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ განვითარებული არგუმენტი, რომ კონსტიტუციით უზრუნველყოფილი ოჯახის დაცვა განაპირობებს იმას, რომ დაქორწინებული ან განქორწინებული მშობელი უფრო უკეთეს მდგომარეობაში ჩავაყენოთ, ვიდრე დაუქორწინებელი მშობელი, საიდანაც გამომდინარეობს ასევე ქორწინების ფარგლებში გაჩენილი შვილების არაპირდაპირი პრივილეგირება.^{18 19}

3. კავშირი სკ-ის 1006-ე მუხლთან

სკ-ის 1182-ე მუხლით მოთხოვნა ექცევა სკ-ის 1006-ე მუხლით დადგენილი ვალდებულების ოდენობაში – გარდაცვლილის მეუღლე და შვილები წარმოადგენდნენ იმ პირებს, რომელთა რჩენაც გარდაცვლილს ევალეობოდა. მეუღლის რჩენის მოვალეობა გამომდინარეობს სკ-ის 1182-ე მუხლიდან. ქართული სასამართლო პრაქტიკის მიხედვით, პასუხისმგებლობის თავიდან ასაცილებლად მოპასუხებმ (დელიქტის

¹⁷ კერძოდ, ყველა იმ შემთხვევაში, როდესაც მამობის დადგენის სამოქალაქო აქტის ჩანაწერში ბავშვის მამად მითითებული პირი მისი მამა არ არის (არსებობს მამობის დადგენის სამოქალაქო აქტის ბათილობის საფუძველი „სამოქალაქო აქტების შესახებ“ კანონის 39-ე მუხლის შესაბამისად).

¹⁸ BVerfG NJW 2007, 1755.

¹⁹ ეს პრივილეგია ქორწინებას ახალისებს იმიტომ, რომ სამართალმა გარკვეული საკითხები ავტომატურად, ზედმეტი მტკიცების გარეშე გადაწყვიტოს, მაგალითად, ჩართოს საერთო საკუთრების რეჟიმი, მეუღლის მამობის ვარაუდი ქორწინებაში დაბადებული შვილებისთვის და ა.შ.

¹⁵ სუსგ № ას-131-131-2018, 2018 წლის 19 ივლისი, სუსგ № 3კ-1285-02, 2002 წლის 28 ოქტომბერი.

¹⁶ BGH NJW 1998, 1065.

ჩამდენმა) უნდა წარმოადგინოს მტკიცებულებები იმის დასადასტურებლად, რომ მარჩენალის მეუღლე იყო დაუფლებული რაიმე პროფესიას, ჰქონდა ობიექტური შესაძლებლობა, აღეზარდა არასრულწლოვანი შვილები და თან ემუშავა.²⁰ ამ კონტექსტში განსახილველ ერთ-ერთ შემთხვევაში, საკასაციო საჩივრით პირი, რომლის წინააღმდეგაც იყო წარდგენილი მოთხოვნა სკ-ის 1006-ე მუხლის მიხედვით, მიუთითებდა, რომ არათანმიმდევრული იყო გარდაცვლილის მეუღლისთვის სიცოცხლის ბოლომდე სარჩოს ვალდებულების დადგენა არასრულწლოვანი შვილების აღზრდის სირთულის მოშველიებით. ამიტომ, მოპასუხის პოზიციით, სარჩოს გადახდის ვალდებულება სულ მცირე შვილების სრულწლოვანების მიღწევით უნდა შემოსაზღვრულიყო. უზენაესმა სასამართლომ უარყო მარჩენალის მეუღლის სასარგებლოდ დანიშნული სარჩოს უვალო ხასიათი, თუმცა ასევე არ გაიზიარა მოსაზრება, რომ ის უნდა შეწყვეტილიყო შვილების სრულწლოვანების მიღწევით. მოპასუხეს წარმოეშობოდა სარჩოს გადახდაზე უარის თქმის უფლება მარჩენალის მეუღლის დასაქმების ან ქორწინების შემდეგ. უზენაესმა სასამართლომ ამ შემთხვევაშიც სარჩენი პირის შრომისუნარიანობის მტკიცების ტვირთი მოპასუხეს დააკისრა.

მტკიცების ტვირთის სასამართლო პრაქტიკით დადგენილი განაწილება გაუმართლებელია. თუკი სარჩოს მომთხოვნს მეუღლესთან დავისას დაეკისრებოდა სკ-ის 1182-ე მუხლის წინაპირობების არსებობის დადასტურების ვალდებულება, ეს შედეგი არ შეიძლება შეიცვალოს სკ-ის 1006-ე მუხლიდან გამომდინარე ვალდებული პირის საუარესოდ. მტკიცების ტვირთის განსხვავებული განაწილების აუცილებლობა არ არსებობს: სარჩენი პირის ინტერესები უფრო მეტად არ იმსახურებს დაცვას, თუ ის სარჩოს არ იღებს არა სხვა ნებისმიერი მიზეზის, არამედ მარჩენალის სხვისი მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული ქმედებით გარდაცვალების გამო.

განქორწინების შემდეგ მეუღლეს, რომელიც შრომისუნარო გახდა განქორწინებამდე ან განქორწინებიდან ერთი წლის განმავლობაში, მეორე, შემოსავლის მქონე მეუღლემ უნდა გადაუხადოს სარჩო (სკ-ის 1183-ე მუხლი).

IV. რჩენის მოვალეობისაგან განთავისუფლება სასამართლოს მიერ

კანონმდებელი სკ-ის 1184-ე მუხლში დაფიქსირებული პრინციპით აღიარებს, რომ შეიძლება არსებობდეს შემთხვევები, როდესაც მეორე მეუღლეს უბრალოდ არ შეიძლება მოეთხოვოს სარჩოს გადახდა მეუღლისათვის („გაუმართლებელი შემთხვევები“). აქაც, ისევე, როგორც მთლიან თავში, კანონმდებელი არ ასხვავებს ქორწინებაში და განქორწინების შემდეგ მოსათხოვ სარჩოს შორის, თუმცა სკ-ის 1184 ვარ. 1 მხოლოდ განქორწინების შემდეგ სარჩოს გადახდას ეხება.

სკ-ის 1184-ე მუხლში ჩამოთვლილი შემთხვევები ერთიანდება სარჩოს გადახდის უსამართლობის ცნების ქვეშ.²¹ ეს შემადგენლობები ამომწურავია, თუმცა „უღირსი საქციელის“ ღია ცნების გამოყენებით კანონმდებელი სამართლის შემფარდებელს უტოვებს ასპარეზს ნორმის ფართოდ განმარტებისათვის (იხ. ქვევით).

სამართლებრივი შედეგის სახით დანაწესი ითვალისწინებს სარჩოს გადახდის საერთოდ გამორიცხვას ან მის დროით შეზღუდვას. თუ რომელი შედეგი დგება, დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა ხარისხით სრულდება კონკრეტული შემადგენლობა და გადანყვეტილებას ამასთან დაკავშირებით იღებს მოსამართლე. ამასთან, „გაუმართლებლობის შემადგენლობის“ აღმოფხვრა, ჩვეულებრივ, ყველაზე მსუბუქი საწყევით უნდა მოხდეს.²²

ჩვეულებრივ, საწყევია არის სარჩოს სამომავლოდ დაკარგვა, თუმცა განსაკუთრებით მწვა-

²⁰ სუსგ № ას-786-753-2016, 2016 წლის 12 ოქტომბერი, სუსგ № ას-889-839-2015, 2015 წლის 26 ნოემბერი.

²¹ *Brüdermüller*, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1579, Rn. 1 ff.

²² *Brüdermüller*, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1579, Rn. 1 ff.

ვე შემთხვევებში მას შეიძლება ჰქონდეს უკუ-ქცევითი ძალაც.²³

1. ხანმოკლე ქორწინება, სკ-ის 1184 ვარ. 1

სარჩოს გადახდისაგან გათავისუფლების ან უვადო სარჩოს მაგივრად ვადიანის დანესების სამი საფუძვლიდან, პირველი არის ხანმოკლე ქორწინება. ქორწინების დრო აითვლება დაქორწინებიდან განქორწინებამდე ან განქორწინების დღის წამოწყებამდე, რომელიც, თავის მხრივ, შეიძლება დიდხანს გაგრძელდეს, თუმცა ქორწინების პერიოდს უკვე აღარ განეკუთვნება.²⁴ ქორწინება ხანმოკლეა, თუ ის არ აჭარბებს სამ წელს.²⁵ ეს ზღვარი არ არის აბსოლუტური.²⁶ განსაკუთრებით, ორიდან-ოთხ წლამდე შუალედში, ყოველი ცალკეული შემთხვევის განსჯის შედეგად უნდა დადგინდეს, თუ რამდენად მიენდნენ მეუღლეები თავის ამ სტატუსს და გაითვალისწინეს ის ცხოვრების შემდგომი ეტაპის დაგეგმვისას.²⁷ მნიშვნელობას იძენს ასევე მეუღლეთა ასაკი. თუ დაქორწინება ხდება უკვე ხანშიშესულ ასაკში, ამ შემთხვევაში, ხანმოკლე ქორწინების განმსაზღვრელი ზღვარი შეიძლება სამ წელზე ბევრად ნაკლები იყოს.²⁸ ეს ზღვარი ზევით იწევს იმ შემთხვევაში, როდესაც ქორწინება მხოლოდ რჩენის მიზნით ხდება.

2. უღირსი საქციელი, სკ-ის 1184 ვარ. 2

სკ-ის 1184 ვარ. 2 მუხლში მოცემული უღირსი საქციელი გულისხმობს მარჩენალი მეუღლის მძიმე შეურაცხყოფას. შეურაცხყოფად არ შეიძლება იყოს მიჩნეული გაუფრთხილებელი ქმედება. გარდა ამისა, ის უნდა აღწევდეს იმ ხარისხს, რომელიც შეესატყვისება დანაშაულისას. შეურაცხყოფას განეკუთვნება მრავალგზის ლალატი ქორწინების პერიოდში, მაშინ

ნაც კი, როდესაც მის შედეგად არ წარმოიშობა ხანგრძლივი ურთიერთობა სხვა პირთან.²⁹ ამ უკანასკნელ შემთხვევაში თავისთავად ცხადად არის სახეზე ამ ტიპის შეურაცხყოფა,³⁰ მაშინაც კი, როდესაც ურთიერთობა სექსუალურ ხასიათს არ ატარებს,³¹ მაგრამ მოცემული შემადგენლობის ცენტრალურ შემთხვევად მაინც ქორწინების განმავლობაში ხანგრძლივი დროით სექსუალური პარტნიორის გაჩენა რჩება, რაც მოიცავს ასევე განცალკევებით ცხოვრების პერიოდსაც.³² ქორწინების დამთავრების შემდეგ პარტნიორის გაჩენა უმნიშვნელოა, თუმცა შეიძლება იწვევდეს ფიქტიური შემოსავლების გამოქვითვას (იხ. ზემოთ).

სკ-ის 1184 ვარ. 2 მუხლის ქვეშ ექცევა ასევე უმიზეზო უარი ოჯახურ თანაცხოვრებაზე,³³ სექსუალურ ურთიერთობაზე³⁴, სხვისგან შეძენილი შვილების სარჩოს გადამხდელის შვილებად გასაღება³⁵, მარჩენალზე ან მის ნათესავეზე თავდასხმა, მაშინაც კი, როდესაც ის არაა მოცული მოცემული დანაშაულის მე-4 ვარიანტით. სკ-ის 1184 ვარ. 2 გავებით, უღირს საქციელად ითვლება ასევე მარჩენალის დამცირება მძიმე ბრალდებებითა და შეურაცხყოფებით.³⁶

უღირსი საქციელი უნდა იყოს ცალმხრივი, რის გამოც დანაშაულის გამოყენება გამორიცხებულია, თუ თავად სარჩოს გადამხდელსაც ზუსტად იმავე ტიპის ქმედება შეეწევს სარჩენის წინაშე ან ეს ქმედება მისი თანაბრალეულობით იყო გამოწვეული (მაგალითად, სხეულის ორმხრივი დაზიანებები).

3. საკუთარი ნებით გამოწვეული სიდუხჭირე, სკ-ის 1184 ვარ. 3

სარჩოზე უარის ან მისი მხოლოდ გარკვეული ვადით მინიჭების საფუძველია საკუთარი ნებით გამოწვეული სიდუხჭირე (სკ-ის 1184

²³ BGH FamRZ 2004, 612.
²⁴ Brüdermüller, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1579, Rn. 7.
²⁵ Brüdermüller, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1579, Rn. 8.
²⁶ BGH NJW 1981, 754; BGH NJW 1982, 2064
²⁷ OLG Celle FamRZ 1979, 708.
²⁸ BGH NJW 1982, 823.

²⁹ BGH FamRZ 1983, 670.
³⁰ OLG Koblenz FPR 2002, 446:
³¹ KG FamRZ 1989, 868; 90, 407
³² BGH NJW 1981, 1214; BGH NJW 82, 2664.
³³ BGH FamRZ 1990, 492.
³⁴ OLG Hamm FamFR 1912, 347.
³⁵ BGH NJW 1912, 1443.
³⁶ OLG Brandenburg NZFam 2015, 1013.

ვარ. 3 მუხლი), კერძოდ, ალკოჰოლის ან ნარკოტიკული ნივთიერებების მოხმარების გამო, რაც განვრცობაუნარიანია. სარჩოს მოთხოვნის უფლების მქონემ სულ მცირე გაუფრთხილებლობით უნდა ჩაიგდოს თავი ისეთ მდგომარეობაში, როდესაც უკვე აღარ შეუძლია თავის რჩენა და მესამე პირის მხრიდან დახმარებაზე დამოკიდებული. ნებაყოფლობით გამონვევა უნდა ეხებოდეს რჩენას; ის ცალკე აღებული არ გამომდინარეობს იქიდან, რომ მეუღლის საქციელმა გამოიწვია გაყრა ან თავად არის მისი ინიციატორი.

მოცემულ შემადგენლობას განეკუთვნება მოგების მომტანი საქმიანობის საკუთარი ნებით დათმობა,³⁷ არსებული ან განქორწინების შემდეგ მინიჭებული ქონების ნებით გაფლანგვა,³⁸ პროფესიული განათლების მიღებაზე უარის თქმა.³⁹ ამავე კატეგორიაშია განსახილველი ალკოჰოლისა და ნარკოტიკების მოხმარება⁴⁰, თუ პირი განზრახ არიდებს თავს მკურნალობას. თუმცა ეს უკანასკნელი გულისხმობს იმას, რომ სარჩენი პირს შესწევს ამ დამოკიდებულების გაცნობიერების უნარი.

ნორმა ანალოგიით უნდა გავრცელდეს შეგნებულად/გაუფრთხილებლობით დაინფიცირებისა და ავტოავარიების შემთხვევებზე. თუმცა ამ შემთხვევაშიც აუცილებელია, რომ სარჩოს მომთხოვი პირი განზრახ არიდებდეს თავს თერაპიას, თუ ეს შეუმსუბუქებდა დაინფიცირებისგან გამონვეულ უნარშეზღუდულობას და ბრალეული ავტოავარიისგან გამონვეული მატერიალური სიდუხჭირის საფრთხე თავიდანვე გათვლადი იყო. არასაკმარისია ყოფითი რისკები, მაგალითად, სპორტში ან ბრალის გარეშე თუ მსუბუქი გაუფრთხილებლობით გამოწვეულ ავტოსაგზაო შემთხვევებში.

4. დანაშაული, სკ-ის 1184 ვარ. 4

დანაშაულის დეფინიციისათვის აუცილებელია მისი სისხლისსამართლებრივი ცნების მოხმობა. მცდელობა ან თანამონანილეობა საკმა-

რისია. აუცილებელია ქმედების მთლიანობაში შეფასება და კონკრეტული შემთხვევის ყველა თავისებურების გათვალისწინება. რაც უფრო მჭიდრო კავშირია დანაშაულსა და საოჯახოსამართლებრივ ბმას შორის, მით უფრო მარტივია ამ შემადგენლობის შესრულება. სისხლისსამართლებრივი დანაშაული ჩადენილ უნდა იქნეს მარჩენალის ან მისი ახლო ნათესავის მიმართ და ერთ-ერთი ამ პირთაგან უნდა დაზიანდეს დანაშაულის საფუძველზე. არ არის აუცილებელი, რომ ისინი მთავარი დაზარალებულები იყვნენ; ზიანის სიმძიმე გაითვალისწინება სამართლიანობის მოსაზრებებით ნაკარნახევი შეფასებითი მსჯელობისას. ქმედება უნდა იყოს ბრალეულად ჩადენილი.⁴¹ არ არის აუცილებელი, რომ სარჩოს გადამხდელი უკვე გასამართლებული იყოს მის მიერ ჩადენილი ქმედების გამო. თუმცა თუ სისხლისსამართლებრივი საქმე უკვე განიხილა სასამართლომ, გამოტანილ მსჯავრს მბოჭავი ძალა აქვს. მოყვანილი შემადგენლობის ქვეშ ექცევა: ტყუილი სასამართლოზე, განსაკუთრებით, თავად სარჩოსთან დაკავშირებულ გადანყვეტილებასთან დაკავშირებულ დავისას;⁴² სხეულის დაზიანება,⁴³ სექსუალური ძალადობა პარტნიორის ან მისი შვილების მიმართ, მძიმე ფორმის შეურაცხყოფა ან ბრალდება,⁴⁴ გამოძალვა⁴⁵ და ქურდობა⁴⁶, რომელმაც ზიანი მიაყენა სარჩოს გადახდაზე ვალდებულ პირს. არასაკმარისია სხეულის მსუბუქი დაზიანებები ორმხრივი კამათისას.

V. სარჩოს ოდენობა

როგორც ქორწინების განმავლობაში (სკ-ის 1182 2 ა) მუხლი), ისე განქორწინების შემდეგ (სკ-ის 1183-ე მუხლი) გადასახდელი ყოველთვიური სარჩოს ოდენობა მოიცავს მთლიან ყოფით, ცხოვრებისეულ ხარჯებს. მას არ განეკუთვნება საერთო შვილების რჩენის ხარჯები, რადგან ეს ცალკე საალიმენტო ვალდებულების საგანია. უმნიშვნელოა, წარმოადგენს თუ არა

³⁷ OLG Köln FamRZ 1985, 930.

³⁸ OLG Karlsruhe FamRZ 1983, 506

³⁹ OLG Hamburg FamRZ 1991, 445

⁴⁰ BGH NJW 1981, 2805.

⁴¹ BGH NJW 1982, 100

⁴² BGH NJW 1997, 1439

⁴³ OLG Düsseldorf FamRZ 1983, 585.

⁴⁴ OLG Hamm FamRZ 1995, 808.

⁴⁵ KG FamRZ 1992, 571.

⁴⁶ OLG Hamm FamRZ 94, 168.

ეს ყოფითი ხარჯები ყოველდღიური ხარჯებს თუ განსაკუთრებულ ხარჯებს (მაგ., მოტეხილი ფეხის მკურნალობა).⁴⁷

1. მატერიალური და ოჯახური მდგომარეობა, სკ-ის 1185 I მუხლი

სარჩოს ოდენობა განისაზღვრება მატერიალური და ოჯახური მდგომარეობით. ამაში პირველ რიგში იგულისხმება ქორწინების პერიოდში არსებული მდგომარეობა, მაშინაც კი, როდესაც სარჩო გადახდა განქორწინების შემდეგ ხდება (სკ-ის 1183-ე მუხლი).⁴⁸ ამიტომაც პირველ რიგში სწორედ ეს ქორწინებისას არსებული მატერიალური მდგომარეობა უნდა დადგინდეს, რათა შესაძლებელი იყო ოჯახის ცხოვრების სტანდარტის განსაზღვრა. გადამწყვეტია მსგავსი ტიპის ოჯახის საშუალო სტატისტიკური სტანდარტი. მსგავსების დადგენისას პირველ რიგში აქცენტი კეთდება წევრთა რაოდენობასა და შემოსავალზე. მსგავსების დადგენა კი აუცილებელია იმისათვის, რათა ამოსავალი არ იყოს ოჯახის ინდივიდუალური მოთხოვნები, რომლებიც ყოველგვარ ნორმას აცდენილია. ამ სტანდარტის საფუძველზე უნდა დადგინდეს, თუ რა რაოდენობის თანხა ჰქონდათ მეუღლეებს ყოველთვიურად თავის სარჩენად. სწორედ ეს თანხა წარმოადგენს ამოსავალ კაპიტალს სარჩოს განსაზღვრისათვის გადამწყვეტი ცხოვრების სტანდარტის დასადგენად.

ა) შუაზე გაყოფის პრინციპი

ის, რაც მეუღლეს ეკუთვნის სარჩოს სახით, არის, ჩვეულებრივ, ნახევარი იმ თანხისა, რაც ყოველთვიურად ორივეს განკარგულებაშია, რადგან, ზოგადად, შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ გამართული ოჯახური თანაცხოვრების დროს მეუღლეები ერთმანეთს უყოფენ იმას, რაც აქვთ, განსხვავებით ქართული სასამართლო პრაქტიკისგან, რომელიც ყურადღებას მხოლოდ მარჩენალის ფინანსურ შესაძლებლო-

ბაზე ამახვილებს.⁴⁹ თუმცა ამ პრინციპიდან დაიშვება იმდენი გამონაკლისი, რომ საბოლოო ჯამში პრაქტიკაში ის თავად წარმოსდგება გამონაკლისად და მისი მკაცრად დაცვა მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, როდესაც არც ერთი მეუღლე არ მუშაობს და არ ფლობს რაიმე შემოსავალს.⁵⁰

ბ) გამონაკლისები შუაზე გაყოფის პრინციპიდან

მთავარი გამონაკლისი შუაზე გაყოფის პრინციპიდან მდგომარეობს იმაში, რომ სასამართლო პრაქტიკით აღიარებულია ე. წ. „შემოსავლის მქონის ბონუსი“, რაც მდგომარეობს იმაში, რომ „ფულის შემომტან მარჩენალს“ უნდა დარჩეს იმაზე მნიშვნელოვნად უფრო მეტი, ვიდრე მეორე მეუღლესა თუ ყოფილ მეუღლეს.⁵¹

გარდა ამისა, სარჩოს განსაზღვრისათვის არ გამოიყენება ის შემოსავალი, რასაც მეუღლეები იყენებენ ქონების დაგროვებისათვის. ამ ფულის დაგროვება ხდება სარეზერვოდ და არ პოულობს გამოხატულებას შესაბამის დანახარჯებში. ამის გამო ისინი არ განსაზღვრავენ ქორწინების განმავლობაში. ამგვარი სარეზერვო კაპიტალის ქვეშ მოიაზრება დანაზოგები, აქციებში ან უძრავ ქონებაში დაბანდებული კაპიტალი, ასევე სიცოცხლის დაზღვევა.⁵² თუმცა ეს არ მოქმედებს იმ ფულის მიმართ, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს მისით დროში განგრძობადი სარგებლობა, მაგალითად, დანაზოგი საერთო სახლისათვის, მანქანისათვის ან საოჯახო ტექნიკისათვის. ამ შემთხვევაში დანაზოგი გამოიყენება ცხოვრების ხარისხის ასამაღლებლად და უნდა იქნეს გათვალისწინებული ასევე სარჩოს გამოთვლისას.

სარჩოს ოდენობა არ განისაზღვრება ქორწინებაში არსებული მატერიალური და ოჯახური მდგომარეობით და განისაზღვრება იმით, თუ რა შეესატყვისება სარჩენის ყოფით მოთხოვნებს იმ შემთხვევაში, როდესაც ხანგრძლივი

⁴⁷ BGH FamRZ 1983, 29; OLG Hamm FamRZ 1997, 296.
⁴⁸ Brüdermüller, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1578, Rn. 3.

⁴⁹ სუსგ № 3კ-1285-02, 2002 წლის 28 ოქტომბერი.
⁵⁰ BGH FamRZ 1981, 1166.
⁵¹ BGH FamRZ 1989, 842; BGH FamRZ 1990, 503; BGH FamRZ 1991, 304.
⁵² Brüdermüller, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1578, Rn. 7; BGH NJW 92, 1045.

ორიენტირება ქორწინებაში არსებულ მდგომარეობაზე უსამართლო იქნებოდა, მაგალითად, ხანმოკლე (არა სკ-ის 1184-ე მუხლის გაგებით) ქორწინება ქონებრივად რადიკალურად განსხვავებულ პირებს შორის.

გ) ქორწინებისას განეული დანახარჯების გამოკლება

შუაზე გაყოფის პრინციპიდან შემდეგ გამოინაკლის ნარმოადგენს შემთხვევა, როდესაც განქორწინების შემდეგ გარკვეული დანახარჯების გაღება ზედმეტი ხდება. ეს შეიძლება იყოს ხარჯები საერთო მოგზაურობისათვის, საჩუქრები მეორე მხარის ნათესავებისათვის, ამ ნათესავების რჩენა და ა. შ. ასევე შემთხვევა, როდესაც ყოფილი მეუღლე უფრო ახლოს გადადის თავის სამუშაო ადგილთან და ამით სახლში დაბრუნების ხარჯები უქმდება. ასევე საერთო საცხოვრისად გამოყენებული უძრავი ქონების გადასახადი, რომელიც განქორწინების შემდეგ მხარეებმა გაყიდეს.⁵³ ამ დროს დარჩენილი პოზიტიური სალდო ემატება გასაყოფ თანხას.

დ) მინიმალური სარჩო

სარჩოს მიზმა ქორწინებაში არსებულ ოჯახურ მდგომარეობაზე ნიშნავს იმას, რომ პრინციპულად შეუძლებელია პირველადი ყოფილი მოთხოვნილებების დამფარავი მინიმალური სარჩოს დადგენა განქორწინების შემდეგ.⁵⁴ თუ ქორწინების დროს ოჯახური მდგომარეობა იყო იმგვარი, რომ ამ აუცილებელი მოთხოვნილებების დაფარვა გარანტირებული არ იყო, ეს ძალაში რჩება მისი დამთავრების შემდეგაც.

2. ქორწინების დროს არსებული „ოჯახური მდგომარეობა“

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ის, თუ რა განეკუთვნება ქორწინების პერიოდში არსებულ ოჯახურ მდგომარეობას, განისაზღვრება ობიექტური შედარებით მსგავს სოციალურ პირობებში მყოფ სხვა ოჯახებთან. უმნიშვნელოა ოჯახური თანაცხოვრების მონყობის ინდივიდუალური წესი, არამედ გადამწყვეტია, თუ როგორ ფუნქციონირებს მსგავსი შემოსავლის სტრუქტურს მქონე სხვა, საშუალო სტატისტიკური ოჯახი და როგორ იკმაყოფილებს საკუთარ მოთხოვნილებებს.⁵⁵ განსაკუთრებით მომჭირნე ან განსაკუთრებით მფლანგველი ცხოვრების სტილი ყურადღების მიღმა უნდა დარჩეს.

ქორწინების დროს არსებული „ოჯახური მდგომარეობა“ განისაზღვრება ერთი მხრივ შემოსავლებით და არსებული ქონებით, რამდენადაც ის უდევს საფუძვლად სარჩოს გამოთვლას (იხ. ზემოთ) და მეორე მხრივ, გაღებული დანახარჯებით. გამომდინარე იქიდან, რომ სარჩოს განსაზღვრის გადანყვეტილება ნარმოადგენს პროექციას იმ ურთიერთობებისა, რომლებიც გადამწყვეტი იყო ქორწინების განმავლობაში, არასაკმარისი მის მტკიცება, რომ ეს ქონებრივი მდგომარეობა იარსებებდა ოდესმე, დროის აბსტრაქტულ მომენტში. ამის საპირისპიროდ აუცილებელია, რომ მათ ოჯახური თანაცხოვრება მნიშვნელოვანწილად განეპირობებინათ.⁵⁶

შემოსავალი, რომლითაც იზომება ქორწინების განმავლობაში არსებული მატერიალური მდგომარეობა, არის ის მთლიანი შემოსავალი, რომელიც მეუღლეების განკარგულებაში ოჯახური თანაცხოვრების პერიოდში მათი მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად.⁵⁷ თუ ამ შემოსავალს მხოლოდ ერთი მეუღლე გამოიმუშავებს და მეორე მეუღლე ოჯახური მეურვეობის გაძლოლითაა დაკავებული, მაშინ შემოსავლის გამოსათვლელად გაითვალისწინება არა მხოლოდ გამომმუშავებელი მეუღლის ხელფასი, არამედ ასევე ამ „სახლის საქმეების“ გაძლოლის ღირებულება მეორე მეუღლის მხრიდან, რადგან მასაც შეაქვს წვლილი ცხოვრების არსებული სტანდარტის შენარჩუნებაში. სამეურნეო საქმეების შესრულების ღირებულების

⁵³ OLG Hamm FamRZ 90, 886.

⁵⁴ BGHZ 109, 72; BGH NJW 1995, 963.

⁵⁵ Brödermüller, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1578 Rn. 7; BGH NJW 1983, 1733; BGH FamRZ 1997, 281; BGH FamRZ 07, 1532.

⁵⁶ BGHZ 89, 110; BGH FamRZ 1985, 161.

⁵⁷ BGH NJW 1982, 2439; BGH NJW 1983, 683.

სირთულეებს გერმანული სასამართლო თავიდან ირიდებს იმგვარად, რომ მისი ღირებულება განისაზღვრება იმის მიხედვით, რასაც იღებს ამ მეურნეობის გამძლე მიუღწევე შემოსავლის სახით ქორწინების შემდეგ წამოწყებული საქმიანობით.⁵⁸ თუ რა წყაროდან ხდება შემოსავლის მიღება, ზოგადად, უმნიშვნელოა (ქონების შემოსავალი, შემოსავალი საქმიანობიდან, შემოსავალი დაზღვევიდან⁵⁹). გამოთვლისას არ გაითვალისწინება შემოსავალი იმ საქმიანობიდან, რომლის წამოწყებაც მიუღწევეს არ შეიძლება მოეთხოვოთ (მაგალითად, ტაქსის მძღოლობა სრულგანაკვეთიანი სამუშაოსაგან თავისუფალ დროს, ღამის საათებში⁶⁰), რადგან ისინი ოჯახურ მატერიალურ მდგომარეობის განმაპირობებელი ვერ იქნებიან ხანგრძლივი დროის განმავლობაში, გამომდინარე იქიდან, რომ ის ნებისმიერ დროს შეიძლება შეწყდეს.⁶¹

ასევე ფიქტიური შემოსავალი (იხ. ზემოთ) ვერ იქნება გადამწყვეტი ოჯახური მდგომარეობის განსაზღვრად⁶². განსხვავებით მატერიალური საჭიროებისაგან (იხ. ზემოთ) მატერიალური მდგომარეობის გამოსათვლელად გადამწყვეტია რეალური მდგომარეობა და არა ის, თუ რა იარსებებდა მიუღწევეების ჯეროვნად რომ მოქცეულიყვნენ.

მოგების მომტანი საქმიანობიდან შემოსავალს უთანაბრდება სოციალური დახმარებების სახით მიღებული, რომელიც იკავებს მის ადგილს, ასევე მიზნობრივად გადახდილი სოციალური დახმარების თანხა (მაგალითად, ბინის ქირავნობის თანხა). ამის საპირისპიროდ, კერძო მესამე პირების შემოწირულობები უმნიშვნელოა და არ გაითვალისწინება სარჩოს გამოთვლისას, თუ ისინი მხოლოდ შემოწირულობის მი-

მღებს ხმარდება. ამგვარ შემოწირულობებს განკუთვნიება ასევე უპროცენტო სესხი.⁶³

3. მატერიალური და ოჯახური მდგომარეობის გამოთვლის მომენტი და მისი ცვლილება, სკ-ის 1185 II

სკ-ის 1185 II მუხლის მიხედვით, ერთ-ერთი მიუღწევე მატერიალური ან ოჯახური მდგომარეობის შეცვლისას თითოეულ მიუღწევეს აქვს უფლება სარჩელით მიმართოს სასამართლოს სარჩოს ოდენობის შეცვლის შესახებ.

განქორწინების შემდეგ სარჩოს დანიშნისას გასათვალისწინებელი ოჯახური მდგომარეობის დროით მომენტს წარმოადგენს განქორწინების მომენტი (კანონიერ ძალაში შესვლა),⁶⁴ მაშინაც კი, როდესაც მას წინ უძღოდა განცალკევებით ცხოვრების ხანგრძლივი პერიოდი.⁶⁵

დროის ერთ კონკრეტულ მომენტზე მიბმა არადაამაკმაყოფილებელია იმდენად, რამდენადაც ოჯახური მდგომარეობის განმაპირობებელი შეიძლება იყოს ასევე სამომავლო ფაქტორები, რასაც ანგარიშს უწევს სკ-ის 1185 II მუხლი. ასევე გერმანიის ფედერალური სასამართლოს პრაქტიკა ითვალისწინებს იმ სამომავლო გარემოებებს, რომელთა დადგომაც სავარაუდო იყო განქორწინების კანონიერ ძალაში შესვლის მომენტისათვის და განაპირობებდა ოჯახურ მდგომარეობას.⁶⁶ შეცვლილ ოჯახურ მდგომარეობას ნებისმიერ შემთხვევაში განეკუთვნიება ბავშვის რჩენის ხარჯების გაუქმება, რადგან ბავშვების გაზრდა და დამოუკიდებლად ქცევა წარმოადგენს ბუნებრივ მოვლენას, რომელსაც ყველა მშობელი იღებს სათვალავში. იგივე წესი მოქმედებს გარკვეული ასაკის მიღწევასთან ერთად მომვლელის საჭიროების შემთხვევაში, ოღონდ მხოლოდ მაშინ, თუ ეს უკვე გაყრის მომენტისათვის იყო პროგნოზი-

⁵⁸ BGH FamRZ 2004, 1173; BGH FamRZ 2003, 434; BGH NJW 2001, 2254.

⁵⁹ OLG Hamm NJWE-FER 1998, 195.

⁶⁰ შდრ. მაგალითისათვის OLG Schleswig FamRZ 1996, 217; OLG Stuttgart FamRZ 1995, 1487: ბავშვის აღზრდის გვერდით ნაკისრი დროებითი სამუშაო ან სხვა სრულგანაკვეთიანი სამუშაოს, რომელიც სრულად გაითვალისწინება შემოსავლის გამოთვლისას, გვერდით წამოწყებული დროებითი საქმიანობა.

⁶¹ BGH FamRZ 1983, 146; OLG München FamRZ 1996, 169.

⁶² Brüdermüller, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1578, Rn. 6; BGH NJW 97, 735.

⁶³ BGH FamRZ 2005, 967.

⁶⁴ Brüdermüller, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1578, Rn. 13 ff.; BGHZ 89, 108; BGH NJW 1982, 1869; BGH NJW 1987, 1555; OLG Hamm NJWE-FER 1998, 6; დავის გარეშე განქორწინების შემთხვევაში – განქორწინების რეგისტრაციის მომენტი „სამოქალაქო აქტების შესახებ“ კანონის 55-ე და მომდევნო მუხლების მიხედვით.

⁶⁵ BGH NJW 1981, 753

⁶⁶ BGH NJW 87, 1555; 88, 2034; 90, 3020

რებადი.⁶⁷ მატერიალური მდგომარეობის შეცვლის განმაპირობებელია ასევე კარიერული წინსვლა ან სამეწარმეო საქმიანობის გაფართოება,⁶⁸ მაშინაც კი, როდესაც ის განქორწინების შემდეგ ხდება. წინაპირობაა მხოლოდ ის, რომ ეს წინსვლა შეესატყვისებოდეს გარემოებათა პროგნოზირებად განვითარებას.⁶⁹

გასათვალისწინებელი ცვლილების ზღვარს წარმოადგენს იმგვარი გარემოებით განპირობებული ცვლილება, რომელსაც არაფერი აქვს საერთო ქორწინებასთან და არა არის მისით განპირობებული. ასეთ გარემოებებს განეკუთვნება მოულოდნელი დანინაურება.⁷⁰

⁶⁷ *Brüdermüller*, in Palandt BGB Kommentar, 75. Aufl., 2016, § 1578, Rn. 20.

⁶⁸ OLG Karlsruhe FamRZ 1988, 507.

⁶⁹ BGH NJW 1986, 720; OLG Nürnberg FamRZ 1985, 393.

⁷⁰ OLG Hamm FamRZ 2008, 1446.